

CENTRALNY ZARZĄD SŁUŻBY WIĘZIENNEJ
BIURO PENITENCJARNE

I N F O R M A C J A

**o sposobie wykorzystania środków finansowych
Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym
oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości -
przez jednostki organizacyjne
Służby Więziennej
oraz oddziaływaniach w zakresie przygotowania
do readaptacji społecznej skazanych,
realizowanych w I i II kwartale 2025 roku**

Warszawa, lipiec – 2025 r.

Część I.

1. Informacje ogólne¹ - przychody, koszty pomocy i tworzenie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości – w I i II kwartale 2025 roku

Plan finansowy na rok 2025 przewiduje kwotę **17 654 000,00 zł** przeznaczoną dla jednostek organizacyjnych więziennictwa. Jest to kolejny rok funkcjonowania Funduszu Sprawiedliwości w nowej formule, zgodnie z którą zakłady karne i areszty śledcze nie przekazywały całości odprowadzeń z wynagrodzeń skazanych bezpośrednio do Ministra Sprawiedliwości – dysponenta Funduszu, lecz część wpływów z tego tytułu (zgodnie z planami finansowymi) zostawała do dyspozycji na kontach jednostek. W poprzednich latach więziennictwo dysponowało na realizację zadań związanych z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej środkami w wysokości: w 2024 – 16 265 000 zł, w 2023 – 14 107 980 zł, w 2022 – 13 004 270 zł.

W analizowanym okresie dwóch kwartałów 2025 roku udzielono ogółem **44 261** świadczeń osobom pozbawionym wolności oraz zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych (dla porównania w całym roku 2024 było to 86 671, w 2023 r. 85 559, w 2022 r. 81 528), których łączny koszt wynosi **6 477 619,56 zł**, a średnia wartość świadczenia wynosi **146,35 zł** (w całym roku 2024 r. było to 14 591 148,48 zł, średnia wartość świadczenia wynosiła 168,35 zł, w 2023 r. odpowiednio 12 993 010,44 zł, średnia wartość świadczenia wynosiła 151,86 zł, w 2022 r. odpowiednio 11 058 572,32 zł, średnia wartość świadczenia wynosiła 135,64 zł).

Pomoc ze środków Funduszu otrzymało w I i II kwartale 2025 roku łącznie **31 258** osadzonych (w całym roku 2024 było to 57 054, w 2023 r. 57 414 osadzonych, w 2022 r. - 54 015 osadzonych).

Przychody Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej z tytułu wynagrodzeń osób pozbawionych wolności - art. 43 § 7 pkt 2 Kodeksu karnego wykonawczego (dalej kkw), w dwóch pierwszych kwartałach 2025 r. wynoszą **29 078 207,39 zł** (w całym roku 2024 r. było to 45 568 127,70 zł, w 2023 r. - 38 364 448,66 zł, w 2022 r. 31 337 268,51 zł).

¹ Wszystkie dane dotyczące środków finansowych podano w zł, na podstawie sprawozdania pomocniczego wg druku RB-33-roczne z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego za okres od początku roku do 30 czerwca 2025 r. sporządzanego przez Biuro Budżetu CZSW. Dane w nawiasach dotyczą wielkości z lat wcześniejszych.

2. Szczegółowe dane o realizacji pomocy w I i II kwartale 2025 roku (Tablica 1/2025)

Tablica 1/2025 Pomoc osobom pozbawionym wolności i zwalnianym z zakładów karnych oraz aresztów śledczych, realizowana ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości - w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej w I i II kwartale 2025 r.					
Zakres pomocy wg §39.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości (Dz. U. z dn. 19 września 2017 r., poz. 1760 z późniejszymi zmianami).		Liczba osób, którym udzielono świadczenia z FPPoPP	Liczba świadczeń	Kwota dane w zł	Średnia w zł
pkt 1	Pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielanie schronienia w ośrodku dla bezdomnych.	0	0	0	-
pkt 2	Okresowe dopłaty do bieżących zobowiązań czynszowych i opłat za energię ciepłą, energię elektryczną, gaz, wodę, opał, odbiór nieczystości stałych i płynnych za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny, do którego osoba uprawniona posiada tytuł prawny, proporcjonalnie do liczby osób stale zamieszkujących w tym lokalu lub domu.	2	3	1 129,96	376,65
pkt 3	Organizowanie i finansowanie poradnictwa prawnego, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej.	54	62	7 759,74	125,16
pkt 4	Organizowanie i finansowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz pokrywanie kosztów egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe. ²	1 049	1 060	2 416 869,50	2 280,07
pkt 5	Organizowanie i finansowanie programów podnoszących kompetencje społeczne, mających na celu przeciwdziałanie czynnikom kryminogennym, a zwłaszcza agresji i przemocy, w tym przemocy w rodzinie, oraz problemom uzależnień.	3 966	5 624	550 324,94	97,85
pkt 6	Zakup materiałów, narzędzi, wyposażenia oraz urządzeń niezbędnych do realizacji programów, o których mowa w pkt. 5, oraz szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe, a także wykonywania pracy nieodpłatnej.	9 286	12 910	1 203 922,23	93,25
pkt 7	Pokrywanie kosztów związanych ze specjalistycznym leczeniem lub rehabilitacją leczniczą oraz uzyskiwaniem orzeczeń o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy.	0	0	0	-
pkt 8	Pokrywanie kosztów transportu specjalnego, zgodnie ze wskazaniami lekarskimi lub przejazdów do miejsca pobytu, nauki, terapii, pracy, zwłaszcza wykonywanej nieodpłatnie.	100	101	76 350,89	755,95
pkt 9	Pokrywanie kosztów związanych z uzyskaniem dowodu osobistego oraz innych dokumentów niezbędnych do uzyskania pomocy.	3 393	3 402	106 310,22	31,25
pkt 10	Pokrywanie kosztów badań specjalistycznych wymaganych przy kwalifikowaniu do udziału w programach, o których mowa w pkt. 5, szkoleniach i kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz pracy wykonywanej nieodpłatnie.	37	37	4 200	113,51
pkt 11	Pokrywanie kosztów grupowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków osób zakwalifikowanych do udziału w szkoleniach i kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe, programach, o których mowa w pkt. 5 oraz pracy wykonywanej nieodpłatnie.	0	0	0	-
pkt 12	Promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących skutecznej readaptacji skazanych, działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym (...)	8	8	320	40
pkt 13	Pokrywanie kosztów związanych z organizacją i udzielaniem pomocy rzeczowej.	7 910	8 515	714 331,61	83,89
pkt 14	Udzielanie świadczeń pieniężnych na cel wskazany przez organ lub podmiot udzielający pomocy.	11 905	12 539	1 396 100,47	111,34
OGÓŁEM (suma z wierszy (pkt. 1 – 14))			44 261	6 477 619,56	146,35
Liczba osadzonych, którym udzielono świadczenia z FPPoPP		31 258			

² Dane obejmują: liczbę 1059 skazanych, którym zorganizowano na terenie zakładu karnego kursy zawodowe, ponosząc z tego tytułu koszty w łącznej kwocie 2 416 401,50 zł oraz 1 skazanego, któremu pokryto koszty egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w kwocie 468 zł.

Z zestawienia ogólnej liczby świadczeń i ich kosztów (Tablica 1/2025) w ramach pomocy udzielonej uprawnionym w formach określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości wynika, że wykonanie, tj. ogólne koszty wszystkich zastosowanych świadczeń (**6 477 619,56 zł**), mieszczą się w przyjętym na 2025 rok planie finansowym (wykorzystano 36,7 % przewidzianych środków).

Gospodarowanie środkami Funduszu i sposób ich wykorzystywania są racjonalne i umożliwiają zachowanie ciągłości oddziaływań związanych z udzielaniem pomocy osobom zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych.

3. Struktura świadczeń - liczba i koszty

Zgodnie z przyjętymi kierunkami oddziaływań w zakresie przygotowania do readaptacji społecznej skazanych, jednostki organizacyjne Służby Więziennej przeznaczają środki Funduszu na niemal wszystkie formy pomocy określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości. Ze względu na stabilną sytuację finansową Funduszu priorytetem jest realizowanie aktywnych form pomocy, mających na celu redukcję tych deficytów, które sami skazani ubiegający się o określone świadczenia wskazywali jako przyczynę nieprzestrzegania prawa i które zdiagnozowane zostały przez służbę penitencjarną podczas wykonywania wobec osadzonych kary pozbawienia wolności.

Poniższe zestawienie danych (Tablica 2/2025) z lat 2023 i 2024 oraz pierwszej połowy roku 2025 obrazuje procentowy rozkład form pomocy stosowanych przez Służbę Więzienną w trzech głównych grupach świadczeń.

Tablica 2/2025 Wskaźnik (%) przeznaczenia środków Funduszu na poszczególne grupy świadczeń w latach 2023 i 2024 oraz w pierwszej połowie 2025 r. w stosunku do ogólnych kosztów pomocy. 100% za pierwsze półrocze 2025 r. = 6 477 619,56 zł			
Grupy świadczeń	2023	2024	I i II kwartał 2025 r.
aktywne formy pomocy (kursy zawodowe i programy podnoszące kompetencje społeczne)	65,7% (8 539 659,67 zł)	67,4% (9 835 954,52 zł)	64,6% (4 183 396,41 zł)
świadczenia rzeczowe (m.in. odzież i obuwie, dowody osobiste, pomoc w zakresie zakwaterowania i przejazdu)	15,3% (1 979 520,65 zł)	13,4% (1 948 719,53 zł)	13,9 % (898 122,68 zł)
świadczenia pieniężne	19,0% (2 473 830,12 zł)	19,2% (2 806 474,43 zł)	21,5 % (1 396 100,47 zł)

Analiza danych przedstawionych w Tablicy 2/2025 wskazuje, że w analizowanym okresie struktura świadczeń kształtowała się w sposób podobny, wynikający z przyjętych przez Służbę Więzienną priorytetów, zakładających faworyzowanie aktywnych form pomocy kosztem świadczeń o charakterze doraźnym.

Grupa tzw. aktywnych form pomocy obejmuje działalność Służby Więziennej ukierunkowaną na organizację i finansowanie oddziaływań mających na celu rehabilitację psychospołeczną, takich jak szkolenia zawodowe i włączanie skazanych do udziału w programach podnoszących kompetencje społeczne, w szczególności w zakresie: przeciwdziałania agresji i przemocy, przeciwdziałania uzależnieniom oraz nadużywaniu alkoholu lub używaniu narkotyków, przeciwdziałania prokryminalnym postawom, aktywizacji zawodowej i promocji zatrudnienia, kształtowania umiejętności społecznych i poznawczych,

integracji rodzin oraz zapobiegania negatywnym skutkom izolacji, zwłaszcza wobec skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności.

Struktura wydatków jest przez Służbę Więzienną konsekwentnie utrzymywana, ponieważ istotą aktywnych form pomocy jest praca nad najbardziej ważnymi z punktu widzenia procesu resocjalizacji obszarami wynikającymi ze zdiagnozowanych deficytów osadzonych. O ile pomoc doraźna ma przede wszystkim znaczenie w kontekście ułatwienia skazanym opuszczającym zakłady karne i areszty śledcze funkcjonowania w środowisku wolnościowym w pierwszych dniach po zwolnieniu, o tyle aktywne formy odwołują się głównie do samego źródła wejścia przez osobę pozbawioną wolności w konflikt z prawem (uzależnienia, bezrobocie, bezdomność itp.). Wielkie znaczenie ma również fakt, że realizacja aktywnych form pomocy nie odbywa się tylko w okresie bezpośrednio poprzedzającym zwolnienie z jednostki penitencjarnej, ale rozłożona jest na cały okres odbywania kary pozbawienia wolności, co pozwala na prowadzenie oddziaływań o charakterze zaplanowanym, możliwych do weryfikacji w przypadku zaistnienia zmian np. w sytuacji prawnej, rodzinnej czy zdrowotnej osadzonego. Sytuacja finansowa Funduszu w roku pierwszym półroczu 2025 r. pozwoliła, mimo traktowania w sposób priorytetowy aktywnych form pomocy, na wydatkowanie ponad 2 mln 187 tys. z puli środków przeznaczonych na realizację pomocy doraźnej.

Zestawienie podstawowych form, w jakich udzielana jest pomoc osobom przebywającym w jednostkach penitencjarnych lub zwalnianym z nich, w perspektywie ostatnich 2 lat oraz pierwszej połowy 2025 r. pozwala dostrzec pewne różnice w poszczególnych obszarach oddziaływań. Zamieszczone są one w Tablicy 3/2025.

Tablica 3/2025 Liczba świadczeń, koszty ogółem, średnia wartość świadczenia w latach 2023 – I połowa 2025

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba świadczeń w latach			Koszty udzielonej pomocy w latach (dane w zł)			Średnia wartość w latach (dane w zł)			Liczba osób, którym udzielono świadczeń		
	2023	2024	I-III kwartał 2025 r.	2023	2024	I-III kwartał 2025 r.	2023	2024	I-III kwartał 2025 r.	2023	2024	I-II kwartał 2025 r.
OGÓŁEM w tym:	85 559	86 671	44 261	12 993 010,4	14 591 148,5	6 477 619,56	151,9	168,3	146,4	57 414	57 054	31 258
Zapomogi pieniężne	25 139	25 097	12 539	2 473 830,1	2 806 474,43	1 396 100,47	98,4	111,8	111,3	-	-	11 905
Zapomogi rzeczowe	19 700	18 125	8 515	1 670 273,8	1 592 521,91	714 331,61	84,8	87,9	83,9	-	-	7 910
Czynsze i zakwaterowanie	20	10	3	4 878,62	1 798,88	1 129,96	243,9	179,9	376,7	-	-	2
Kursy zawodowe	2 657	2 856	1 060	5 535 713,1	6 198 905,36	2 416 869,50	2 083,4	2 170,5	2 280,1	-	-	1 049
Transport specjalny i inne przejazdy	204	219	101	129 378,9	158 626,93	76 350,89	634,2	724,3	756	-	-	100
Dowody osobiste i inne dokumenty	6 649	6 585	3 402	172 402	190 461,81	106 310,22	25,9	28,92	31,25	-	-	3 393

W zakładach karnych i aresztach śledczych prowadzi się programy resocjalizacji z zakresu:

- przeciwdziałania agresji i przemocy,
- przeciwdziałania uzależnieniom oraz nadużywaniu alkoholu lub używaniu innych środków psychoaktywnych,

- c) przeciwdziałania prokryminalnym postawom,
- d) aktywizacji zawodowej i promocji zatrudnienia,
- e) kształtowania umiejętności społecznych i poznawczych,
- f) integracji rodzin,
- g) zapobiegania negatywnym skutkom izolacji, zwłaszcza wobec skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności;
- h) inne programy mające zastosowanie w readaptacji społecznej.

W ramach różnorodnych oddziaływań penitencjarnych realizowanych w jednostkach organizacyjnych więziennictwa priorytetem nadal pozostawały programy adresowane do sprawców przemocy domowej, osadzonych przejawiających zachowania agresywne, skazanych za prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu, skazanych długotrwale bezrobotnych i bez jakichkolwiek doświadczeń zawodowych oraz osób uzależnionych od alkoholu bądź środków odurzających. Te kategorie osób pozbawionych wolności w ramach przygotowania do readaptacji społecznej obejmowano odpowiednimi oddziaływaniami w formie programów dostosowanych do zdiagnozowanych deficytów, mających istotny wpływ na popełnianie czynów przestępczych. Prowadzenie oddziaływań poprzez programy finansowane ze środków Funduszu dotyczyło ponad **18,5 tys.** świadczeń na kwotę ponad **1 mln 750 tys. zł** (w całym roku 2024 było to 33,5 tys. świadczeń na kwotę ponad 3 mln 600 tys., w roku 2023 było to 30,7 tys. świadczeń na kwotę blisko 3 mln zł). W ramach tych środków finansowano takie elementy jak materiały szkoleniowe, urządzenia, wyposażenie i inne przedmioty niezbędne do przeprowadzenia programów oraz ponoszono opłaty związane z zakupem usług szkoleniowych bądź wynagrodzeniami dla trenerów, instruktorów, terapeutów i innych specjalistów realizujących zadania na rzecz osadzonych. Taki poziom nakładów umożliwia utrzymywanie jakości oferowanych skazanym oddziaływań realizowanych w formie programów resocjalizacji, wzbogacenie dostępnej w zakładach karnych i aresztach śledczych oferty oraz wyposażenie w materiały, narzędzia i urządzenia, które będą wykorzystywane również przy realizacji kolejnych edycji poszczególnych programów. Warto także w tym miejscu wspomnieć, że Służba Więzienna przywiązuje bardzo duże znaczenie do tego, aby oferta programowa kierowana do skazanych uwzględniała nie tylko liczbę beneficjentów, ale przede wszystkim merytoryczną jakość programów. Tworzona jest na bieżąco intranetowa baza rekomendowanych programów, do której dostęp mają wszyscy wychowawcy i psychologowie, a Dyrektor Generalny Służby Więziennej ogłasza cyklicznie ogólnopolski konkurs na program resocjalizacji sprzyjający readaptacji osób pozbawionych wolności, do którego funkcjonariusze mogą zgłaszać swoje autorskie propozycje programów. Od kilku lat preferowane są rozwiązania, których celem jest stopniowe odchodzenie od realizacji tworzonych masowo w jednostkach penitencjarnych programów o trudnej do zweryfikowania jakości na rzecz mniej licznych, ale sprawdzonych już, poddawanych także fachowej ocenie środowisk naukowych, dających gwarancję należytej jakości merytorycznej. Takie podejście jest również konsekwencją rekomendacji Najwyższej Izby Kontroli, która zwróciła szczególną uwagę na konieczność dbania o wysoką wartość merytoryczną oddziaływań oferowanych skazanym.

Biuro Penitencjarne Centralnego Zarządu Służby Więziennej podjęło starania w celu utworzenia wystandaryzowanych i ewaluowanych programów, które są rekomendowane do realizacji przez kadrę penitencjarną w zakładach karnych i aresztach śledczych. Funkcjonariusze Służby Więziennej, którzy prowadzą te oddziaływania penitencjarne, są szkoleni w zakresie metod i technik prowadzenia zajęć zgodnie z określonymi standardami. Obecnie w bazie programów rekomendowanych umieszczonych jest 9 programów:

- Trening Zastępowania Agresji – program przeznaczony jest dla skazanych, którzy wykazują zachowania agresywne, przede wszystkim dla tych, którzy popełnili przestępstwo z użyciem przemocy lub agresji. Celem programu jest nauka

umiejętności prospołecznych, kontrolowania złości i eksponowania wartości aprobowanych społecznie. Program realizowany jest przez przeszkolonych funkcjonariuszy bądź specjalistów z firm zewnętrznych. Czas trwania ok. 3 miesiące.

- "Szukam Pracy. Program szkolenia w Klubie Pracy " – program tego szkolenia wykorzystywany jest w aktywnym poszukiwaniu pracy i stanowi jedną z form stałej oferty działań aktywizacyjnych. Szkolenie w ramach Klubu Pracy przeznaczone jest przede wszystkim dla osób, które albo nie mają żadnego doświadczenia w poszukiwaniu pracy albo są zniechęcone dotychczasowym brakiem pozytywnych efektów swoich działań. Uczestnictwo w zajęciach pomaga bezrobotnym zmienić postawę wobec siebie i swojej sytuacji, uczy aktywności i samodzielności. Program został pozyskany przez Służbę Więzienną nieodpłatnie w 2015 r. od Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Jest to kontynuacja współpracy trwającej od 2005 r. Od 2016 roku funkcjonariusze i pracownicy działów penitencjarnych i terapeutycznych byli szkoleni przez trenerów z listy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, dzięki czemu uzyskali uprawnienia do przekazywania wiedzy nie tylko osadzonym, ale również, w miarę potrzeb, innym funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej. Czas trwania szkolenia dla skazanych to 40 h.
- Program dla skazanych z art. 178a kk – HIOB – dla skazanych za przestępstwa dotyczące prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości. Zajęcia składają się w warunkach więziennych z trzech spotkań. Dwie tygodniowe przerwy między zajęciami pozwalają na pełniejsze uświadomienie sobie przez każdego z kierowców kim jest jako osoba i co wpływa na podejmowane przez niego decyzje i sposób ich wykonania. Zajęcia te mają ćwiczyć umiejętność prawidłowej oceny ryzyka, samooceny oraz umiejętność kontroli swoich decyzji dotyczących picia alkoholu i prowadzenia pojazdów, co w konsekwencji prowadzi do kształtowania bezpiecznych zachowań w ruchu drogowym. Czas trwania to ok. 20 h.
- STOP PRZEMOCY – DRUGA SZANSA – program skierowany do populacji skazanych za przestępstwa związane ze stosowaniem przemocy domowej. Czas trwania programu to ok. 3 miesiące. Opracowany wspólnie ze Stowarzyszeniem na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie Niebieska Linia.
- Duluth – program skierowany do populacji skazanych za przestępstwa związane ze stosowaniem przemocy domowej. Czas trwania ok. 50-60 h. (ok. pół roku) – pozyskany od przedstawiciela Instytutu Prewencji Przemocy.
- Motywator – program skierowany do ogólnej populacji skazanych to nowoczesna propozycja oddziaływań, skierowana do osadzonych, której celem jest wzbudzenie motywacji wśród uczestników do konstruktywnej zmiany, jaką można zapoczątkować podczas pobytu w zakładzie karnym. Pozyskany od norweskiej Służby Więziennej. Czas trwania 3 miesiące.
- Mediacje po wyroku – program autorstwa dr hab. Agnieszki Lewickiej-Zelent, prof. UMCS oraz dr Ewy Trojanowskiej z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie przeznaczony jest dla osób odbywających karę pozbawienia wolności, które zostały skazane za popełnienie przestępstwa, w wyniku którego ucierpiała osoba pokrzywdzona. Głównym celem programu jest zwiększenie poziomu gotowości do zadośćuczynienia osób odbywających karę pozbawionych wolności jako podstawy do konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w toku postępowania mediacyjnego, podczas odbywania kary pozbawienia wolności. Udział osadzonych w spotkaniach mediacyjnych może spowodować, że uświadomią sobie krzywdę, jaką wyrządzili osobom pokrzywdzonym, a w konsekwencji poniosą odpowiedzialność za swoje działanie poprzez zadośćuczynienie lub naprawienie szkody. Zadośćuczynienie daje możliwość przejęcia odpowiedzialności za swoje zachowanie, co z kolei ułatwia proces

inkluzji społecznej osób nieprzestrzegających norm prawnych i ich proces readaptacji społecznej. Czas trwania programu to 30 godzin.

- **Zadbaj o swoje zasoby** – program resocjalizacyjny dla kobiet – sfinansowany ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości w ramach umowy zawartej przez Stowarzyszenie POSTIS i Ministra Sprawiedliwości. Głównym celem programu jest wzmacnianie zasobów osobistych i społecznych u skazanych kobiet, które w przeszłości były osobami pokrzywdzonymi w wyniku przestępstwa lub doświadczyły przemocy domowej. Program przeznaczony jest dla kobiet odbywających karę pozbawienia wolności, które zostały skazane za popełnienie przestępstwa, a które w przeszłości były osobami pokrzywdzonymi w wyniku przestępstwa lub doświadczyły przemocy w rodzinie. Czas trwania programu to 24 godziny.
- **Edu Triathlon: Aktywna Rodzina** – przygotowujący osoby osadzone do racjonalnego, prozdrowotnego spędzania czasu wolnego w gronie rodzinnym w szczególności z dziećmi oraz ukazujący możliwości pozytywnej autoprezentacji w środowisku lokalnym osobom zwalnianym z zakładów karnych powracającym do społeczności. Celem programu jest wzbudzenie lub podniesienie poziomu (w zależności od stanu początkowego) aktywności uczestników ukierunkowanej na pozyskiwanie kompetencji osobistych niezbędnych do pełnienia w rodzinie roli osoby inicjującej dobrowolną, wolnoczasową, prozdrowotną aktywność fizyczną oraz organizującej i podejmującej taką aktywność wspólnie z dziećmi w intencji realizacji celów prozdrowotnych oraz kształtowania właściwych relacji wewnątrzrodzinnych i pozytywnego wizerunku rodziny w społeczeństwie. Program skierowany jest m.in. do osób odbywających kary izolacyjne w zakładach karnych lub aresztach śledczych będących rodzicami niepełnoletnich dzieci albo pozostających w związku małżeńskim lub innym związku partnerskim, w którym formalnie lub nieformalnie sprawują opiekę nad niepełnoletnimi dziećmi bądź w inny sposób uczestniczą w ich wychowaniu. Program trwa 13 tygodni.

Na szczególne podkreślenie zasługuje zakres realizowanych przez Służbę Więzienną oddziaływań związanych z przygotowywaniem skazanych do powrotu na rynek pracy po zwolnieniu z zakładu karnego. W tym obszarze służba penitencjarna koncentruje się przede wszystkim na szkoleniu zawodowym, którego efekty, jakkolwiek najczęściej odłożone w czasie, stanowią jeden z najistotniejszych składników sprzyjających zapobieganiu powrotowi do przestępstwa. Uzyskanie kwalifikacji zawodowych ułatwia lub umożliwia zdobycie legalnych źródeł utrzymania dla byłych skazanych i ich rodzin, zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych czy spłatę ewentualnych zobowiązań finansowych, pośrednio odciąża także cały system opieki społecznej. W ostatnich latach proces zdobywania bądź podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez skazanych nabrał dodatkowego znaczenia, umożliwia bowiem przygotowanie fachowej kadry pracowników odpowiadającej potrzebom kontrahentów zewnętrznych, realizujących zatrudnienie osób pozbawionych wolności np. w przywieziennych halach produkcyjnych.

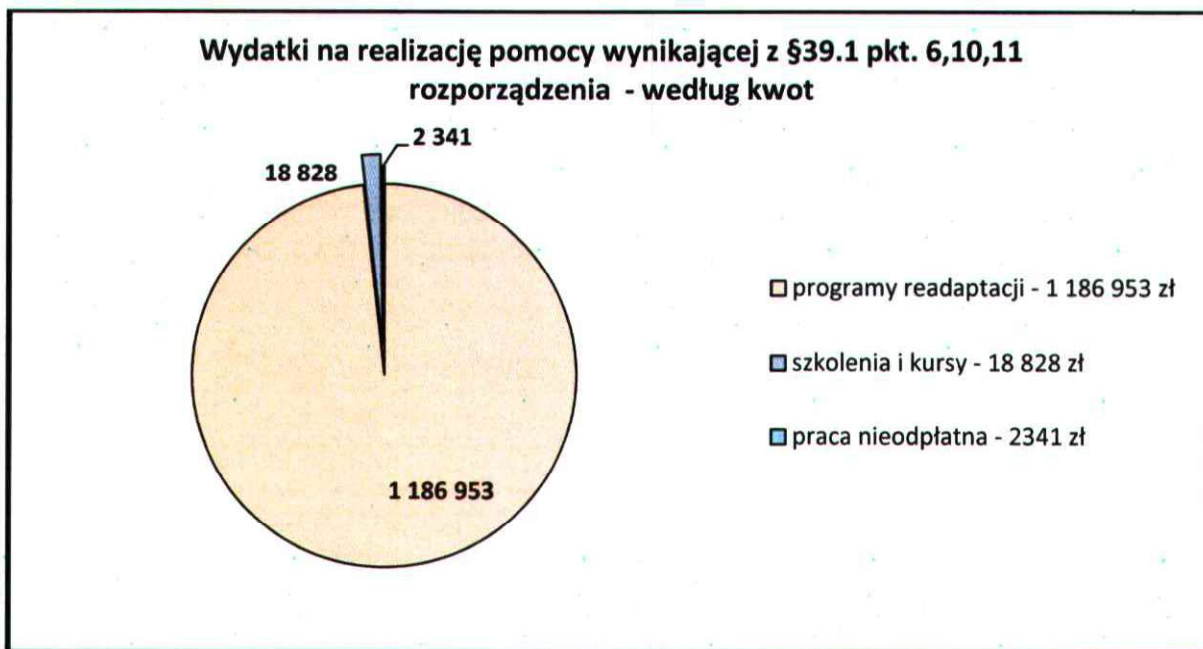
Oprócz działań finansowanych ze środków budżetowych oraz środków z udziałem funduszy europejskich corocznie znacząca grupa skazanych zdobywa kwalifikacje zawodowe w ramach kursów finansowanych ze środków FPPoPP. Szczegółowe dane dotyczące liczby przyznanych świadczeń oraz kwot wyasygnowanych na cele szkoleniowe na przestrzeni ostatnich 2 lat oraz I i II kwartału 2025 r. zawiera Tablica 3/2025. Kursy zawodowe są bez wątpienia najkosztowniejszą formą udzielanej pomocy, średnia wartość jednego świadczenia, czyli pokrycie kosztów szkolenia dla 1 uczestnika na przestrzeni ostatnich lat oscyluje na poziomie ok. 2100 zł, w analizowanym okresie wzrosła do 2 280,10 zł. Jednostki penitencjarne przy organizacji szkoleń stosowały przede wszystkim formułę zakupu usługi szkoleniowej

w całości, zawierającej w cenie wszelkie niezbędne składowe, a wybór wykonawcy przeprowadzany był zgodnie z procedurami postępowania określonymi dla zamówień publicznych.

Wśród kursów zawodowych proponowanych skazanym w pierwszej połowie 2025 roku nadal dominowały szkolenia z zakresu specjalności budowlanych (technolog robót wykończeniowych, brukarz, malarz, elektryk, dekarz itp.), ale popularne były także takie kursy jak: monter klimatyzacji, ogrodnik terenów zielonych, stolarz, fryzjer czy kucharz. W analizowanym roku utrzymano jako jeden z priorytetów działań szkoleniowych realizowanych wobec osób odbywających karę pozbawienia wolności szkolenia dla opiekunów lub asystentów osób starszych i niepełnosprawnych. Część przeszkolonych skazanych jest po ukończeniu szkolenia kursowego zatrudniana, głównie nieodpłatnie na terenie jednostki penitencjarnej. Trzeba podkreślić, że dobór rodzajów kursów proponowanych osadzonym wiązał się z analizą lokalnego rynku pracy, oceną potrzeb jednostki penitencjarnej, odpowiedzią na zgłaszane zapotrzebowanie kontrahentów zewnętrznych, dostosowaniem do wielkości i charakteru populacji osadzonych przebywających w zakładzie karnym lub areszcie śledczym.

Znaczącą część środków Funduszu – ponad 1, mln zł - przeznaczono na obszary szkolenia, pracy nieodpłatnej oraz realizacji programów podnoszących kompetencje społeczne, umożliwiając finansowanie zakupów materiałów, narzędzi, wyposażenia, urządzeń, pokrywanie kosztów badań specjalistycznych oraz grupowych ubezpieczeń. Skala wydatków przeznaczonych na te cele przedstawiona została na Wykresie 1/2025.

Wykres 1/2025 – Rozkład poniesionych przez jednostki penitencjarne wydatków na realizację pomocy wynikającej z §39.1 pkt. 6, 10 oraz 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r.

Wsparcie przedstawione na powyższym wykresie dotyczyło łącznie **12 947** świadczeń na kwotę **1 208 122,23** zł przy średnim koszcie jednego świadczenia w wysokości **93** zł. Zdecydowana największa część środków wydatkowanych na podstawie §39.1 pkt. 6, 10 i 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. przeznaczona została na realizację pomocy dotyczącej organizowania i finansowania programów – 98,2 %, następnie na szkolenia i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe – 1,6% oraz świadczenia związane

z wykonywaniem pracy nieodpłatnej – 0,2%. Proporcje te pozostają podobne od kilku ostatnich lat, co świadczy o tym, że przyjęcie takiej formuły wydatkowania środków FPPoPP w omawianym powyżej obszarze świadczeń odpowiada faktycznym potrzebom służby penitencjarnej i pozwala na właściwe zabezpieczenie finansowe tych form pomocy.

Część II. Inne formy przygotowania do readaptacji społecznej realizowane w ramach systemu penitencyjnego – praca socjalna w zakładach karnych

Prawidłowemu przygotowaniu do zwolnienia i readaptacji społecznej służą wszystkie środki oddziaływania resocjalizacyjnego. Jest to również praca socjalna realizowana w trakcie osadzenia. Oprócz działań finansowanych ze środków Funduszu dodatkowo podejmowano różnorodne oddziaływania bez ponoszenia przez więziennictwo kosztów finansowych, głównie z udziałem podmiotów zewnętrznych. W pierwszej połowie 2025 roku odnotowano ponad 40,5 tys. świadczeń w tej formie (Tablica 5/2024). Widoczny jest wzrost interwencji w postaci pracy socjalnej w jednostkach penitencyjnych, co wynika w głównej mierze ze znaczącego wzrostu prowadzonych oddziaływań z zakresu poradnictwa prawnego, realizacji programów resocjalizacji oraz współpracy z podmiotami, o których mowa w art. 38 kkw, w tym m.in. z organizacjami pozarządowymi. Jest to również konsekwencją stworzenia przez Ministerstwo Sprawiedliwości nowej sieci pomocy postpenitencjarnej i rozstrzygnięcia otwartych konkursów ofert na powierzenie zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości na lata 2023 – 2025.

Jak wynika z danych dotyczących pracy socjalnej, Służba Więzienna w realizacji swoich ustawowych zadań od lat organizuje i prowadzi stałą, systematyczną współpracę ze środowiskiem pozawięziennym. Stanowi ona element płynnego i stopniowego przygotowywania osób odbywających kary pozbawienia wolności do powrotu do środowiska otwartego, które winno minimalizować negatywne skutki pobytu w warunkach izolacji. Wszelkie formy pracy socjalnej realizowane ze skazanymi w trakcie odbywania przez nich kary pozbawienia wolności stanowią bardzo cenne uzupełnienie działań oferowanych bezpośrednio przez Służbę Więzienną. Dzięki nim osoby przebywające jeszcze w więzieniach mogą nawiązać kontakt z organami zewnętrznymi, np. kuratorami, pracownikami socjalnymi, pracownikami służb zatrudnieniowych, co pozwala na nabywanie przez nich umiejętności samodzielnego załatwiania swoich istotnych życiowo spraw oraz rozwiązywania pojawiających się problemów.

Tablica 4/2025 Liczba interwencji w formie pracy socjalnej (dane w tys. spraw)

Lp.	Wyszczególnienie	Lata		
		2023	2024	I i II kwartał 2025 r.
1	Przeciwdziałanie bezdomności (interwencje w urzędach, umieszczenia w DPS oraz schroniskach)	2,7	3,3	1,7
2	Orzecznictwo w sprawie niepełnosprawności i z ubezpieczenia społecznego	0,4	0,4	0,2
3	Organizacja pomocy we współpracy z systemem pomocy społecznej	3,2	3,8	2,2
4	Działalność Funduszu Samopomocy Skazanych	2,0	1,7	0,7

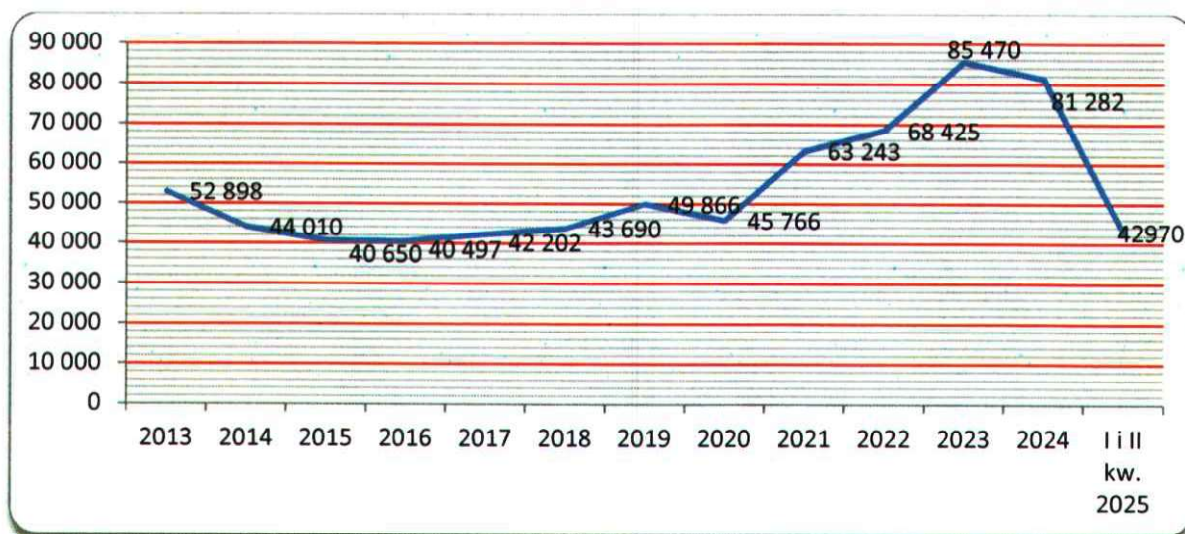
5	Poradnictwo obywatelskie, programy edukacyjno – korekcyjne, profilaktyka i terapia uzależnień	41,8	56,1	35,7
Razem		50,3	65,3	40,5

Część III. Współpraca z wybranymi instytucjami w realizacji pomocy w przygotowaniu do readaptacji społecznej skazanych.

1. Współpraca z kuratorską służbą sądową

W pierwszej połowie 2025 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, więziennictwo bardzo intensywnie współdziałało z kuratorską służbą sądową oraz organami pomocy społecznej. Na podstawie art. 14 kkw dyrektorzy zakładów karnych zlecieli kuratorom sądowym sporządzenie **42 970** wywiadów środowiskowych (w całym 2024 r. było to 81 282, w 2023 r. – 85 470, w 2022 r. – 68 425) (Tablica 5/2025). W praktyce oznacza to, że służba penitencjarna obejmuje zbieraniem informacji w formie wywiadu środowiskowego znaczną część populacji. Zapotrzebowanie na wywiady wysyłane jest przede wszystkim wobec osób nowo przyjmowanych do zakładów karnych lub aresztów śledczych, w celu zgromadzenia dokumentacji niezbędnej dla właściwego przygotowania sporządzanej wobec nich diagnozy. Utrzymująca się od dwóch lat duża liczba zleczanych wywiadów środowiskowych prawdopodobnie związana jest również z nową kompetencją komisji penitencjarnej, o której mowa w art. 43IIa k.k.w. (zezwolenie komisji penitencjarnej na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego). Rozszerzenie zakresu gromadzonych w drodze wywiadów środowiskowych informacji o osobach osadzanych w jednostkach penitencjarnych ma niewątpliwie pozytywny wpływ na realizację procesu diagnostycznego wobec skazanych, który w sposób bezpośredni przekłada się później na projektowanie oddziaływań penitencjarnych. Graficzne przedstawienie liczby wywiadów za lata 2013 – I i II kwartał 2025 zawiera Wykres 2/2025.

Wykres 2/2025 – Liczba wywiadów środowiskowych zleconych przez dyrektorów jednostek penitencjarnych w trybie art. 14§1 kkw

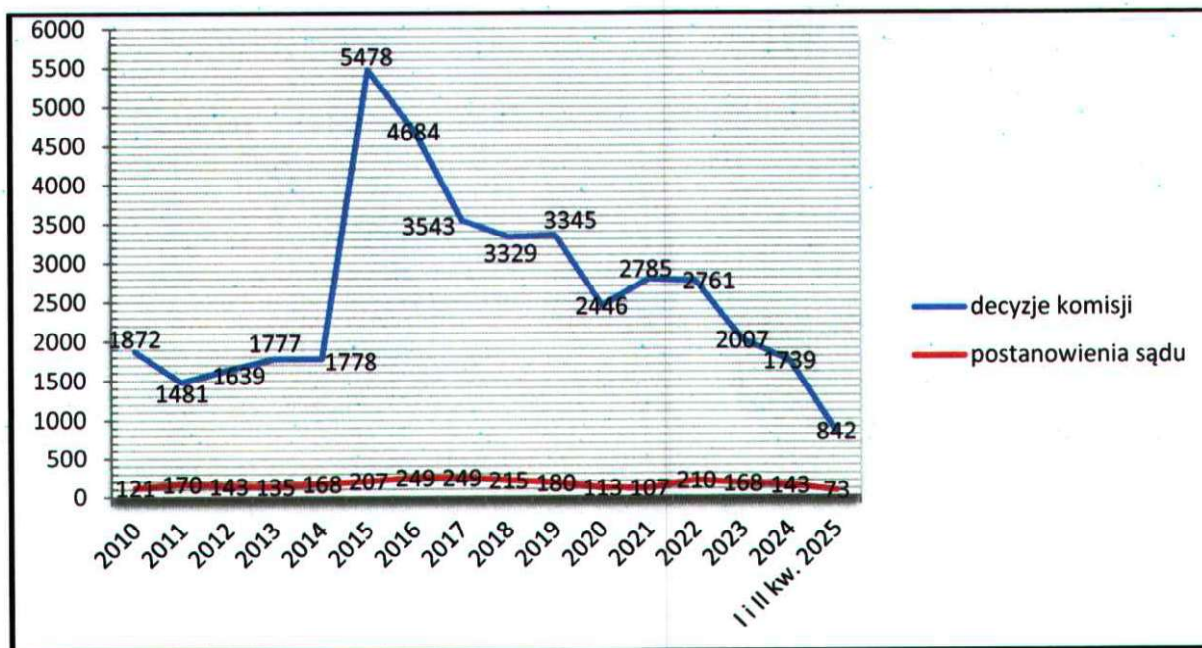
Odrębnego omówienia wymaga tematyka stosowania w latach 2022 – pierwsza połowa 2025 r. rozwiązań przyjętych przez ustawodawcę w art. 164§1 kkw. W roku 2023 komisje penitencjarne ustaliły 2 007 skazanych okres, o którym mowa w art. 164§1 kkw, liczba postanowień sądów penitencjarnych w tej sprawie wynosiła 168, w roku 2024 komisje penitencjarne ustaliły 1 739 skazanych okres, o którym mowa w art. 164§1 kkw, liczba postanowień sądów penitencjarnych w tej sprawie wynosiła 143. W analizowanym okresie liczba decyzji komisji penitencjarnych wynosi 842, liczba postanowień w tej sprawie wydanych przez sądy penitencjarne to 73, natomiast wobec 783 skazanych sporządzenie programu wolnościowego zlecono kuratorom sądowym, w 112 przypadkach przygotowanie do zwolnienia w trybie art. 164§1 kkw realizowali funkcjonariusze Służby Więziennej, a w 14 przypadkach podmiot wymieniony w art. 38 kkw Powyższe dane świadczą o tym, że liczba spraw prowadzonych przez kuratorów oraz liczba skazanych obejmowanych opieką podmiotów wymienionych w art. 38 kkw pozostają na podobnym poziomie.

Tablica 5/2025 Współpraca z kuratorem sądowym w latach 2023 – 2024

Rok	Liczba wywiadów środowiskowych zleconych w trybie art. 14 § 1 kkw		Liczba ustaleń okresu, o którym mowa w art. 164 § 1 i 2 kkw, w tym:				Liczba skazanych objętych przygotowaniem do wolności na podst. art. 164 § 1 kkw przez					
			decyzje komisji penitencjarnej		postanowienia sądu penit.		kuratora		wyłącznie SW		podmioty wym. w art. 38 kkw	
	2024	I i II kw. 2025 r.	2024	I i II kw. 2025 r.	2024	I i II kw. 2025 r.	2024	I i II kw. 2025 r.	2024	I i II kw. 2025 r.	2024	I i II kw. 2025 r.
Razem	81 282	42 970	1 739	842	143	73	1 480	783	256	112	32	14

Dynamika stosowania wobec skazanych art. 164§1 kkw przedstawiona została na Wykresie 3/2024.

Wykres 3/2025 – dynamika stosowania art. 164§1 kkw na przestrzeni lat 2010 – I i II kwartał 2025 w rozbiu na decyzje Komisji Penitencjarnych i postanowienia Sądów Penitencjarnych.

Liczba zakładów karnych i aresztów śledczych, w których wspólnie z kuratorską służbą sądową wypracowano model pełnienia przez kuratorów stałych lub okazjonalnych dyżurów na terenie jednostek penitencjarnych pozostaje od lat na bardzo zbliżonym poziomie, w analizowanym okresie liczba ta wyniosła 73. W nielicznych jednostkach, w których nie zapewnia się takiej formy kontaktu z kuratorami, skazani mają zagwarantowaną możliwość kontaktu korespondencyjnego (bezpośrednio lub za pośrednictwem administracji więzienia) lub telefonicznego. Bezpośrednia współpraca aresztów śledczych i zakładów karnych z właściwymi terytorialnie zespołami kuratorskiej służby sądowej coraz częściej przyjmuje również formę roboczych spotkań, których celem jest m.in. wymiana doświadczeń, prezentacja pozytywnych praktyk, rozwiązywanie pojawiających się w trakcie codziennej pracy problemów, ustalenie procedur współdziałania.

Bezpośredni kontakt osoby pozbawionej wolności z kuratorami ma największe znaczenie w sytuacji ustanowienia wobec niej okresu w trybie art. 164§1 kkw. Wiąże się to ściśle z potrzebą opracowania przez kuratora wspólnie ze skazanym „programu wolnościowego”, uwzględniającego jego najistotniejsze problemy, rozwiązaniu których służyć ma współpraca z kuratorem. Kadra penitencjarna bierze czynny udział w tych działaniach nie tylko w formie stworzenia odpowiednich warunków organizacyjnych, ale również jako podmiot zaangażowany merytorycznie, realizujący zakres oddziaływań możliwych do wykonania jeszcze w czasie pobytu skazanego w więzieniu, a służący bezpośrednio ułatwieniu procesu społecznej readaptacji. Doceniając rolę, jaką odgrywa kuratorska służba sądowa, dyrektorzy jednostek penitencjarnych coraz chętniej korzystają np. z możliwości zapraszania kuratorów do udziału w pracach komisji penitencjarnych, podczas których rozważane są decyzje dotyczące potrzeby ustalenia okresu w trybie art. 164§1 kkw.

W 2024 r. Służba Więzienna uruchomiła 4 tzw. „domy przejściowe”: w Oddziale Zewnętrznym w Olsztynie Aresztu Śledczego w Olsztynie, w Oddziale Zewnętrznym w Koziegłowach Aresztu Śledczego w Poznaniu, w Oddziale Zewnętrznym w Chmielowie Zakładu Karnego w Dębicy oraz w Zakładzie Karnym w Jastrzębiu-Zdroju. Koncepcja „domów przejściowych” została wdrożona wspólnie ze stroną norweską w ramach Programu Funduszy EOG/Norwegia, Programu „Sprawiedliwość” finansowanego przez Norweski Mechanizm Finansowy. Bazując na doświadczeniach norweskiej oraz litewskiej Służby Więziennej, w ramach projektu zaplanowano pilotażowe wdrożenie zasad funkcjonowania tzw. „domów przejściowych” tj. małych placówek penitencjarnych zintegrowanych ze społecznością. Domy przejściowe zapewniają stopniowe przejście z więzienia do samodzielnego życia i wspierają reintegrację poprzez zapewnienie osadzonym odpowiedniego wsparcia i treningów. Bezpieczeństwo tzw. „domów przejściowych” opiera się przede wszystkim na jakości relacji między osadzonymi a personelem, a nie na statycznych środkach bezpieczeństwa przy uwzględnieniu zasad „bezpieczeństwa dynamicznego” (Dynamic security). Jednym z zastosowanych rozwiązań funkcjonujących w „domach przejściowych” jest zapraszanie, zgodnie z art. 75§2 kkw, do udziału w posiedzeniach komisji penitencjarnej z głosem doradczym kuratorów sądowych. Ponadto powołano „Zespoły ds. readaptacji społecznej osób skazanych”, których podstawą działalności jest porozumienie dotyczące bieżącej współpracy Służby Więziennej i Kuratorskiej Służby Sądowej ze stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami NGO, jak również kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Kuratorzy sądowi pełnią systematyczne dyżury w tzw. „domach przejściowych” celem wspierania skazanych w powrocie do życia w warunkach wolnościowych.

2. Współpraca z systemem pomocy społecznej

W pierwszej połowie 2025 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, zakłady karne i areszty śledcze współpracę z systemem opieki społecznej organizowały w oparciu

o podpisany w dniu 12 listopada 2015 r. przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej oraz przedstawiciela Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (obecnie Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej) „List intencyjny o partnerskiej współpracy” w sprawie współpracy w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności.

Jednostki penitencjarne wystosowały ogółem 722 powiadomienia do ośrodków pomocy społecznej o potrzebie udzielenia wsparcia po zwolnieniu skazanym lub ich rodzinom. Umożliwiono również 1 472 osadzonym bezpośredni kontakt w swojej sprawie z pracownikiem socjalnym na terenie zakładu karnego. Dane za rok 2024 i pierwsze półrocze 2025 roku zawiera Tablica 6/2025.

Tablica 7/2025 Współpraca Służby Więziennej z organami pomocy społecznej w przygotowaniu do społecznej readaptacji skazanych w jednostkach penitencjarnych w okresie 2024-I i II kwartał 2025 r. - formy współpracy, liczba przypadków.

Rok	Liczba powiad. w sprawie skazanych		Liczba powiad. w sprawie rodzin skazanych		Kontakty pracownika socjalnego ze skazanymi na terenie zakładu karnego/aresztu śledczego					
					dyżur stały (liczba jednostek)		kontakty okazjonalne (liczba jednostek)		liczba przyjętych	
	2024	III kwartał 2025 r.	2024	III kwartał 2025 r.	2024	III kwartał 2025 r.	2024	III kwartał 2025 r.	2024	III kwartał 2025 r.
Razem	1 150	711	11	11	15	13	82	77	2 621	1 472

Z powyższych danych wynika, że przedstawiciele systemu pomocy społecznej biorą czynny udział w realizacji celów wykonania kary, zarówno w środowisku otwartym, jak i na terenie zakładów karnych. Odnotowano porównywalną liczbę jednostek, w których kontakty z pracownikami socjalnymi przybierają charakter stałych dyżurów lub okazjonalnych kontaktów. Więziennictwu niezmiennie zależy na przyjęciu takiej formuły współpracy z organami pomocy społecznej, która umożliwi osobom przebywającym w warunkach izolacji penitencjarnej bezpośredni, szybki i nieskrępowany kontakt z pracownikami socjalnymi, którzy przejmują nad tymi osobami opiekę po ich zwolnieniu z zakładów i aresztów. Należy pamiętać, że formy i zakres współpracy pomiędzy Służbą Więzienną a organami pomocy społecznej zależą w dużej mierze od uwarunkowań terytorialnych oraz zasobów ludzkich, którymi dysponują poszczególne ośrodki. Specyfiką pracy ze skazanymi jest również to, że bardzo często ich miejsce pobytu po zwolnieniu z więzienia nie pokrywa się z właściwością terytorialną ośrodków, na terenie działania których znajduje się jednostka penitencjarna, w związku z tym sami skazani bardziej są zainteresowani korespondencyjnym lub telefonicznym kontaktem z ośrodkiem właściwym dla ich przyszłego miejsca pobytu niż bezpośrednim kontaktem z pracownikiem, z którym po zwolnieniu nie będą się kontaktować.

Ustawą z dnia 28 lipca 2023 r., ogłoszoną w Dzienniku Ustaw pod poz. 1693, znówelizowana została ustawa o pomocy społecznej. Między innymi wprowadzono regulacje dotyczące świadczenia pracy socjalnej w zakładach karnych. Rozszerzony został art. 13 ustawy o pomocy społecznej. Dotychczasowa jego treść - zawieszenie prawa do pomocy społecznej osobie tymczasowo aresztowanej i pozbawienie tego prawa osoby odbywającej karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym - uzupełniona została o jedno świadczenie, które przysługuje zarówno osobom odbywającym karę pozbawienia wolności, jak i tymczasowo aresztowanym.

Zgodnie z dodanymi do art. 13 ust. 3 i 4, praca socjalna może być świadczona na rzecz osoby, której pozostało nie więcej niż 3 miesiące do planowanego opuszczenia zakładu

karnego albo aresztu śledczego. Praca socjalna będzie świadczona przez pracownika socjalnego zatrudnionego w zakładzie karnym, w areszcie śledczym lub w gminie właściwej miejscowo ze względu na deklarowane przez tę osobę miejsce jej zamieszkania (w przypadku osoby bezdomnej - w gminie ostatniego stałego zameldowania). Natomiast, zgodnie z art. 13 ust. 5, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek pracownika socjalnego gminy właściwej do świadczenia pracy socjalnej, pracownik socjalny gminy właściwej ze względu na miejsce położenia zakładu karnego lub aresztu śledczego jest obowiązany do udzielenia pomocy temu pracownikowi.

3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wykonywanie kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych, w szczególności związanych z pozbawieniem wolności, nie stanowi domeny jedynie instytucji wymiaru sprawiedliwości. Kodeks karny wykonawczy dopuszcza możliwość szerokiego uczestniczenia w ich wykonywaniu stowarzyszeniom, fundacjom, organizacjom oraz instytucjom, których celem działania jest realizacja zadań określonych w kkw, jak również kościołom i związkom wyznaniowym oraz osobom godnym zaufania (art. 38 §1 kkw). Już od chwili osadzenia osoba w areszcie ma prawo do wsparcia ze strony zarówno osób, jak i instytucji zajmujących się profesjonalnym systemem pomocy. Osoby przebywające w izolacji penitencjarnej są częścią społeczeństwa, a ograniczanie się do „zamykania” i izolowania nie przyczyni się do uspołeczniania osób niedostosowanych. Oczywiście jest, że mury więzienia nie powinny być przeszkodą w nawiązaniu współpracy administracji aresztów i zakładów karnych ze środowiskiem zewnętrznym służącej nowoczesnej resocjalizacji.

Człowiek w sytuacjach trudnych, kryzysowych często szuka kontaktu i wsparcia w bliskich osobach. Rodzina, przyjaciele, środowisko lokalne są niezmiennie ważnymi ogniwami, które dają człowiekowi poczucie bezpieczeństwa, przynależności oraz nadają sens życiu. Osoba przebywająca w izolacji więziennej ma ograniczony kontakt z bliskimi, a zatem poziom wsparcia wtedy maleje. Dlatego przeciwdziałanie stygmatyzacji i wykluczeniu to obszar działania Służby Więziennej oraz fundacji i organizacji ściśle z nią współpracujących. Tylko zharmonizowane działania tych wszystkich podmiotów mogą przynieść takie efekty jak: zmniejszenie powrotności do przestępstwa, łatwiejszą adaptację po wyjściu na wolność, akceptację społeczną. Współdziałanie instytucji, związków wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych, odbywa się w wielu obszarach między innymi w realizacji programów resocjalizacyjnych czy zapewnienia miejsc pobytu osobom bezdomnym opuszczającym jednostki penitencjarne.

Zgodnie z wytycznymi wskazanymi w piśmie DFS-V.7220.50.2022 Zastępcy Dyrektora Departamentu Funduszu Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 19 stycznia 2023 r. we wszystkich aresztach śledczych i zakładach karnych nawiązano ścisłą współpracę z organizacjami pozarządowymi (właściwymi dla obszaru działania okręgowych inspektoratów Służby Więziennej), które wyłoniono w wyniku rozstrzygnięcia otwartych konkursów ofert na powierzenie zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości na lata 2023-2025. Powyższe działania usankcjonowano każdorazowo w formie porozumień. W każdej jednostce penitencjarnej wyznaczono koordynatora odpowiedzialnego za kontakty ze wskazanymi organizacjami, wymianę informacji oraz organizację działań w zakresie udzielania pomocy osadzonym. Pierwszy kontakt przedstawicieli organizacji pozarządowych z wyznaczonymi koordynatorami zrealizowano – co do zasady – w formie osobistego spotkania (wyjątek stanowiły sytuacje, gdzie z uwagi np. na dzielącą siedziby podmiotów odległość kontakt ten był od samego początku inicjowany telefonicznie lub online), a kolejne realizowane w formie bezpośrednich spotkań lub w formie wideokonferencji, z zachowaniem częstotliwości minimum jednego

spotkania na kwartał. Wielokrotnie w spotkaniach uczestniczyli specjaliści ds. penitencjarnych oraz wychowawcy ds. pomocy postpenitencjarnej. Dalszy kontakt z przedstawicielami ww. organizacji utrzymywany jest w sposób ciągły. W razie pojawiających się potrzeb osób aktualnie odbywających karę pozbawienia wolności kontakt ten nawiązywany jest na bieżąco, zarówno w formie telefonicznej, korespondencyjnej, jak i osobistej. Omawiane są zarówno bieżące potrzeby skazanych, jak i pozostałe kwestie. Współpracę na tej płaszczyźnie należy ocenić, co do zasady, pozytywnie. Przedstawiciele wskazywanych organizacji aktywnie współpracują ze Służbą Więzienną i angażują się w sprawy osadzonych.

Jako przykład dobrych praktyk można wskazać następujące inicjatywy:

- Fundacja Konkret zrealizowała spotkania z radcą prawnym, przeprowadzono kilka edycji programu z zakresu aktywizacji zawodowej oraz programu Mikroedukacja Uzależnień prowadzonych przez psychologa z fundacji;
- W ramach współpracy z Caritas Diecezji Kieleckiej przeprowadzono szkolenie z zakresu profilaktyki uzależnień „Reintegracja osób skazanych” przez przedstawiciela zatrudnionego w Ośrodku Pomocy Postpenitencjarnej w ramach projektu "Pomoc postpenitencjarna osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym";
- We współpracy ze Stowarzyszeniem POSTIS – KOBIETY jest realizowany program resocjalizacyjny dla osadzonych kobiet pn. „Zadbaj o swoje zasoby”;
- Małopolskie Stowarzyszenie Pro bacja organizuje widzenia dla skazanych z dziećmi w ramach projektu Game with Mum and Dad, ponadto przedstawiciele stowarzyszenia realizują indywidualne konsultacje i spotkania grupowe z osadzonymi przygotowujące do zwolnienia z jednostki penitencjarnej, przeprowadzili szkolenie dla funkcjonariuszy nt. Projektowanie i prowadzenie oddziaływań wobec skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności, w tym karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Zawierane porozumienia lub realizowane działania w zakresie readaptacji społecznej osadzonych opuszczających jednostkę penitencjarną i udzielania im niezbędnej pomocy, obejmowały również wzajemną wymianę informacji na temat przedsiębiorców deklarujących zatrudnienie byłych więźniów. Przygotowano bazę kontrahentów wyrażających gotowość do zatrudnienia osób opuszczających izolację więzienną, która jest na bieżąco aktualizowana. Dostęp do bazy przedsiębiorców udostępniono w ramach sieci intranetowej Służby Więziennej. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby, współpracujące z aresztami śledczymi i zakładami karnymi organizacje, udzielały wsparcia skazanym w poszukiwaniu miejsca zatrudnienia po opuszczeniu więzienia. Stowarzyszenia podejmowały również działania mające na celu polepszenie kwalifikacji zawodowych osadzonych poprzez organizację kursów zawodowych czy dofinansowanie kursu na prawo jazdy. Przebieg współpracy w tym obszarze ocenić należy pozytywnie.

W większości zawartych porozumień o współpracy uregulowano możliwość udziału w pracach komisji penitencjarnej przedstawicieli organizacji pozarządowej z głosem doradczym, w sytuacji wyznaczenia skazanemu okresu przygotowania do zwolnienia w myśl art. 164 k.k.w. W pozostałych przypadkach informacja taka była przekazywana podczas uzgadniania treści porozumienia lub bieżącej współpracy. W pierwszym półroczu 2025 roku w dwóch jednostkach penitencjarnych przedstawiciele organizacji pozarządowych uczestniczyli w posiedzeniach komisji penitencjarnej. Był to Zakład Karny w Wołowie, gdzie przedstawiciel Stowarzyszenia POSTIS uczestniczył w posiedzeniach komisji penitencjarnych osadzonych, którzy w niedługim czasie kończyli odbywanie kary i przekazywał informacje o możliwości i formach uzyskania pomocy postpenitencjarnej, zgodnej z celami statutowymi stowarzyszenia. Drugą jednostką był Zakład Karny w Wojkowicach, gdzie przedstawiciel

Małopolskiego Stowarzyszenia Probadza uczestniczył w posiedzeniach komisji penitencjarnej wybranych osadzonych i oczekiwał podjęcia przez komisję konkretnych decyzji, bez wcześniejszej konsultacji merytorycznej z administracją jednostki.

Różnorodność nawiązywanych relacji Służby Więziennej z organizacjami pozarządowymi, samorządami i kościołami wiąże się ze zwiększaniem skuteczności innowacyjnych oddziaływań resocjalizacyjnych. Bezspornym pozostaje, że w proces readaptacji społecznej skazanych zaangażowane musi być całe społeczeństwo. Sukces zależy w dużej mierze od podejścia społeczeństwa i pomocy jakiej udziela osobom opuszczającym zakłady karne, czy wyklucza, stygmatyzuje, czy raczej wspiera w przystosowaniu.

Część IV. Kadra

Zadania stanowiące przedmiot niniejszej informacji zasadniczo winni realizować wychowawcy pełniący służbę na samodzielnych stanowiskach wychowawców do spraw pomocy postpenitencjarnej. W pionie penitencjarnym w pierwszym półroczu 2025 roku 112 funkcjonariuszy miało w zakresach czynności, jako główne, oddziaływania z zakresu pomocy postpenitencjarnej (w 2024 – 105, w 2023 – 99, w 2022 r. – 98, w 2021 r. – 97, w 2020 r. 108, w 2019 r. – 116, w 2018 r. – 121, w 2017 r. – 115, w 2016 r. – 116). Widoczny od roku 2021 jest systematyczny wzrost liczby samodzielnych wychowawców zajmujących się pomocą postpenitencjarną. Samodzielnych stanowisk nie ma najczęściej w jednostkach o niewielkiej pojemności, w których brak jest możliwości kadrowych na wyodrębnienie takiego specjalistycznego stanowiska. Wówczas zadania związane ze świadczeniem pomocy postpenitencjarnej wykonują wychowawcy oddziałów mieszkalnych. W kilku największych zakładach lub aresztach funkcjonują 2 stanowiska wychowawcy do spraw pomocy postpenitencjarnej, co pozwala na prowadzenie planowych, systematycznych oddziaływań związanych z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej bez dodatkowego angażowania w ten obszar pracy wychowawców pełniących służbę w oddziałach mieszkalnych.

Warto podkreślić, że wychowawcy do spraw pomocy postpenitencjarnej, ze względu na zakres i stopień złożoności wykonywanych zadań stanowią ważne, pełnoprawne ogniwo całego systemu prowadzenia oddziaływań penitencjarnych. Intencją kierownictwa Służby Więziennej jest taka formuła organizacji ich obowiązków, aby nie ograniczały się one do czynności o charakterze administracyjnym, ale umożliwiały wykorzystywanie w pełni posiadanych przez funkcjonariuszy i pracowników kompetencji oraz potencjału intelektualnego, zwłaszcza w kontekście dynamicznych zmian w obszarze obowiązujących uregulowań prawnych. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy zajmujących się zadaniami pomocy postpenitencjarnej jest w ciągłym zainteresowaniu Biura Penitencjarnego CZSW, które organizuje kolejne edycje specjalistycznego kursu dla wychowawców. Systematyczne doszkalanie kadry postpenitencjarnej jest niezbędne ze względu na dużą rotację na stanowiskach i przejmowanie obowiązków przez młodą i często mało doświadczoną kadrę.

Część V. Podsumowanie i wnioski

1. Wykorzystanie środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości - w pierwszej połowie 2025 roku przez jednostki organizacyjne Służby Więziennej było prawidłowe.
2. Oddziaływania finansowane ze środków Funduszu były wspierane działaniami z zakresu pracy socjalnej oraz współpracą ze społeczeństwem, w tym podmiotami zewnętrznymi wymienionymi w art. 38 kkw. Ułatwianie skazanym kontaktów z przedstawicielami szeregu

instytucji świadczących wsparcie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym służy ułatwieniu procesu readaptacji społecznej.

3. Służba Więzienna szczególne znaczenie przywiązywała do aktywnych form pomocy, przede wszystkim związanych z realizacją oddziaływań oferowanych skazanym w formule programów resocjalizacji. Niezależnie od wysokości przekazanych więziennictwu środków finansowych i możliwości finansowania tego zakresu oddziaływań, będą one traktowane w sposób priorytetowy.

4. Obsada kadrowa na stanowiskach bezpośrednio związanych z realizacją zadań z zakresu świadczenia pomocy postpenitencjarnej pozwala na planowe i systematyczne prowadzenie oddziaływań w tym zakresie. Należy rekomendować tworzenie samodzielnych stanowisk w jednostkach penitencjarnych o nominalnej pojemności powyżej 600 osadzonych.

5. W dalszym ciągu należy poddawać dyrektorom jednostek penitencjarnych pod rozwagę potrzebę szerszego stosowania rozwiązań przewidzianych w art. 164§1 kkw. Są one szczególnie przydatne w procesie przygotowywania skazanego do zwolnienia, ze względu na nawiązanie instytucjonalnej współpracy z kuratorami sądowymi i możliwością wykonywania przez nich szeregu czynności przygotowujących skazanych do powrotu do środowiska otwartego.

6. W ramach funkcjonowania domów przejściowych należy kontynuować angażowanie kuratorów sądowych do udziału w posiedzeniach komisji penitencjarnych z głosem doradczym.

7. W wykorzystaniu środków Funduszu uwzględniano zarówno potrzebę podnoszenia kompetencji społecznych, jak również wsparcie materialne. Ocenic należy, że jednostki organizacyjne Służby Więziennej wykorzystywały środki finansowe przeznaczone na pomoc postpenitencjarną zgodnie z przeznaczeniem państwowego funduszu celowego, jakim jest Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Fundusz Sprawiedliwości.

8. W celu zwiększenia inkluzji społecznej osób pozbawionych wolności należy kontynuować działania związane z nawiązywaniem partnerstwa na rzecz readaptacji społecznej.

Opracował:

SPECJALISTA
Biura Penitencjarnego
Centralnego Zarządu Służby Więziennej

kpt. Agata Kuhnke-Łach

Zatwierdził:

DYREKTOR
Biura Penitencjarnego
Centralnego Zarządu Służby Więziennej

ppłk Filip Skubel

Źródła:

1. Informacja o wykorzystaniu środków Funduszu w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej w latach 2022 – I i II kwartał 2025 r.
2. Sprawozdanie (Biura Budżetu CZSW) RB-33 kwartalne z wykonania planów finansowych funduszy celowych nieposiadających osobowości prawnej za okres od początku roku do dnia 30 czerwca 2025 r.

Wyk. w 1 egz.
1.a/a.